

**Соціологічні дослідження проведені сектором соціологічних досліджень
та розвитку РТЦ ХОУНБ імені Миколи Островського за 2013 рік.**

Завершено роботу над:

 всеукраїнським дослідженням «Документи на мовах національних меншин в краєзнавчій діяльності». У дослідженні взяли участь: відділи ХОУНБ ім. М.Островського. Дослідження надіслано у НПБ України для узагальнення даних по Україні.

1. Документи мовами національних меншин:

Всього у фонді відділу		Фонд краєзнавства		Місцевий друк	
назв	примірників	назв	примірників	назв	примірників
145490	436473	766	994	308	1563

2. Мовний склад краєзнавчих документів у фондах бібліотеки:

	назв	прим.		назв	прим.
російська	877	1274	новогрецька		
білоруська	5	5	польська	8	11
болгарська	1	1	ромська	1	1
вірменська	5	5	румунська		
гагаузька			словацька		
ідиш	2	2	угорська	1	1
кримськотатарська			русинська		
молдавська			караїмська		
німецька			кримчацька		

3. Документи мовами національних меншин за типами:

	назв	примірників
наукові і науково-популярні	5679	17039
довідково-інформаційні	6893	20681
галузеві	86273	258821
художня література	46644	139932

4. Документи мовами національних меншин за видами:

	назв	примірників
книги, в т.ч.	106648	341823
місцевий друк	885	2212
періодичні видання, в т.ч.	629	93418
місцевий друк	16	16
аудіовізуальні видання	823	1022
електронні видання	210	210

5. Хронологічні межі краєзнавчих документів (в тому числі місцевий друк) мовами національних меншин:

	назв	примірників
до 1917 року (до 1939 року для західних областей)	30	30
1917 (1939) – 1990 рр.	397	619
з 1991 року	464	642

 всеукраїнським дослідженням «Вивчення стану забезпечення міського населення Хмельниччини публічними бібліотеками». У дослідженні взяли участь: ХОУНБ ім. М.Островського та всі центральні районні та центральні міські бібліотеки області (збір статистичних даних по міських населених пунктах області). Дослідження по області узагальнено в статистичні таблиці (у програмі Excel). Дані надіслано у НПБ України для узагальнення даних по Україні.

Метою дослідження було на основі вивчення стану охоплення бібліотечним обслуговуванням міського населення Хмельниччини розробити пропозиції щодо збереження, укріплення та розвитку бібліотечної мережі.

Об'єктом дослідження були міські (міста й селища міського типу¹) населені пункти Хмельниччини та форми бібліотечного обслуговування в них.

Предметом дослідження став рівень охоплення бібліотечним обслуговуванням міського населення, стан міських книгозбірень (за визначеними показниками).

Завданням дослідження було:

встановити (станом на 1.01.2013 р.) у кожному міському населеному пункті Хмельниччини:

- кількість населення, у т.ч. віком до 17 років;
 - наявність в кожному з них публічних бібліотек та інших форм бібліотечного обслуговування (бібліотечний пункт, пункт видачі тощо);
- зафіксувати основні параметри**, що характеризують стан міських книгозбірень:
- книжковий фонд, у т.ч. видання що надійшли протягом 2008-2012 років;
 - обсяги передплати періодичних видань у 2011-2012 роках;
 - кількість користувачів (за ЄРК);
 - фізичний стан бібліотечних приміщень;
 - наявність опалення та освітлення;
 - наявність комп'ютерів для користувачів та доступу до Інтернету;
 - кількість бібліотечних працівників.

Кінцевим результатом дослідження буде:

1) узагальнення одержаних матеріалів охоплення міського населення бібліотечним обслуговуванням в області та в цілому по Україні;

2) розробка на цій основі висновків і пропозицій щодо збереження, укріплення та розвитку бібліотечної мережі;

3) висвітлення та обговорення результатів на сторінках преси та науково-практичних конференціях, семінарах.

 експериментальним дослідженням «Бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з особливими потребами». У дослідженні взяли участь всі ЦРБ та ЦМБ області крім Новоушицької, Чемеровецької, Ярмолинецької ЦРБ та ЦМБ м.Нетішин, та міських бібліотек м.Славути і м.Старокостянтинів. Дослідження по області узагальнено в статистичні таблиці (у програмі Excel). Триває завершальний етап оформлення підсумкового документу.

 локальною розвідкою «Стан інформатизації публічних бібліотек області».

У дослідженні взяли участь 20 ЦРБ (дані по районах додаються у дод. №1 даного звіту).

 регіональною розвідкою «Фаховий портрет бібліотечного спеціаліста області»

Матеріали зібрані з ЦРБ (ЦМБ) бібліотек області використовуються у плануванні занять з підвищення кваліфікації. Складено таблицю бібліотечних працівників області (освіта, стаж, зайнятість на ставку), а також поділ за посадами.

¹ Селища міського типу (СМТ) відповідно до адміністративно-територіального устрою України віднесені до міських населених пунктів.

анкетуванням «Послуги е-урядування в бібліотеці».

- *Метою експериментального онлайн-дослідження було:* виявити найбільш популярні серед користувачів бібліотеки види послуг е-урядування, з метою їх ефективної популяризації серед потенційних користувачів, а також дослідити потреби відвідувачів бібліотеки для вдосконалення надання відповідних послуг.

- *Завданням дослідження було:*

1. Дослідити думку користувачів щодо якості надання послуг е-урядування.
2. Виявити найбільш пріоритетні послуги е-урядування.
3. Вивчити потреби користувачів у послугах е-урядування.

- *Об'єктом дослідження були* користувачі бібліотек. На першому етапі у дослідженні брали участь користувачі, які мають акаунти у соціальній мережі Facebook та електронні скриньки.

- *Предметом дослідження стали* потреби користувачів в послугах які пропонує е-урядування та ступінь їх задоволення враховуючи ресурси ХОУНБ та бібліотек області, їх думки, оцінки, пропозиції.

- *Практична новизна дослідження* полягала у розробці рекомендацій, у висновках і узагальненнях, які направлені на задоволення інформаційних е-потреб користувачів.

- *Методика дослідження.*

Вирішення поставлених завдань вимагало застосування інноваційного методу дослідження, а саме використання соціальних мереж та Google-форми, та методу анкетування.

- *База дослідження.*

Дослідження було проведене на базі ХОУНБ імені Миколи Островського, ЦРБ Віньковецького, Городоцького, Дунаєвського, Кам'янець-Подільського, Полонського, Старокостянтинівського, Ярмолинецького районів, ЦМБ міст Хмельницький і Нетішин та Гуменецької, Староушицької, Слобідко Кульчіївської і Колибаївської сільських бібліотек Кам'янець-Подільського району.

Аналіз результатів.

Анкетування проводилось у два етапи:

- перший етап проводився протягом тижня серед тих користувачів, які користувались послугами е-урядування в бібліотеці імені Миколи Островського за допомогою Google-форми.

За висновками першого етапу 75% задоволенні якістю надання послуг. Найбільш корисними для себе користувачі бібліотеки вважають послуги з галузей житлово-комунального господарства - 33% та освіти - 27%. Більшість опитаних отримують в бібліотеці всю потрібну для себе інформацію з даного питання, але додатково бажають отримувати послуги і з галузі соціальної політики.

Другий етап проводився серед користувачів ЦРБ, ЦМБ та сільських бібліотек, які користувались послугами е-урядування в бібліотеках області (опитано 90 респондентів).

За висновками другого етапу 71,1% опитаних респондентів знають про послуги е-урядування і користувались ними в бібліотеці, 28,9% опитаних не користуються послугами. 75% з тих, що користуються послугами е-урядування задоволенні їх якістю. Найбільш корисними для себе користувачі бібліотеки вважають послуги з галузей житлово-комунального господарства – 38,9%, соціальної політики – 35,6%, медицини – 32,2%.

Більшість опитаних отримують в бібліотеці всю потрібну для себе інформацію з даного питання, але додатково бажають отримувати послуги з галузі **житлово-комунального господарства** (здійснювання платежів з ЖКГ), **соціальної політики** (оформлення заявки на пенсійне забезпечення, оформлення заявки на отримання субсидій, голосування на виборах, спілкування з органами влади).

 вивченням «Стан мережі бібліотек області» У дослідженні взяли участь 26 ЦРБ (ЦМБ) та всі сільські та міські бібліотеки області. Дослідження по області узагальнено в статистичні таблиці (у програмі Excel). У таблицях зібрано інформацію про наявність бібліотек у населених пунктах, їх адреси, контактні телефони, e-mail, та ПІБ працівника що

відповідає за діяльність бібліотеки та подачу звітності. Дані надіслано у НПБ України для узагальнення даних по Україні.

 анкетуванням «Вивчення інформаційних потреб користувачів та задоволення їх запитів».

- *Метою дослідження було:* вивчення дії читачів в певних умовах читацького середовища, їх смаки та попит на послуги відділів ОУНБ.
- *Завдання дослідження:* було визначити перспективні напрямки, форми і методи подальшого удосконалення обслуговування читачів, відповідно до їх запитів і інтересів.
- *Об'єктом дослідження стали* користувачі бібліотеки, бібліотечні працівники, система бібліотечного обслуговування.
- *Предметом дослідження визначено* читацькі потреби на літературу та ступінь їх задоволення інформаційними ресурсами ХОУНБ, їх думки, оцінки, пропозиції.
- *Практична новизна дослідження* полягала у розробці рекомендацій, у висновках і узагальненнях, які направлені на задоволення інформаційних потреб користувачів.

Дослідження проводилось методом спостереження, бесіди з користувачами бібліотеки, опитування їх, щодо соціально-демографічної ознаки, експертної оцінки (власного погляду на дану проблему) протягом 2012 року. Для реалізації дослідження був розроблений бланк спостереження за поведінкою читача під час вибору літератури, та скринька побажань з пропозиціями щодо покращення обслуговування в бібліотеці.

- *Базою дослідження була* ХОУНБ ім. М.Островського:
 - відділ абонементу;
 - відділ читального залу гуманітарного профілю;
 - відділ мистецтв;
 - відділ краєзнавства;
 - відділ виробничої літератури.

На кожного відвідувача заповнювалась окрема картка, де відзначались їх соціально-демографічні ознаки: стать, вік, освіта, рід занять, рік запису у бібліотеку, кількість відвідувань за рік.

Було опитано 47 респондентів за якими велось спостереження, 34 (72,3%) опитаних – жінки, 13 (27,7%) опитаних – чоловіки. Спостереження велось скрите, всі данні про соціально-демографічний стан користувача використовувались лише з метою проведення дослідження.

Таблиця спостереження за читачем під час вибору літератури.

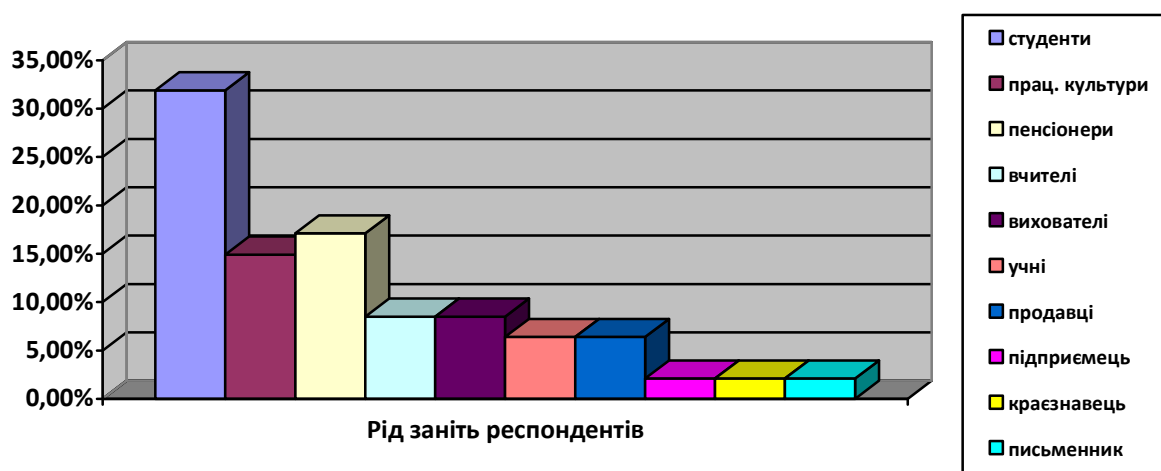
1. Відразу звертається до бібліотекаря із запитом на конкретну книгу – 16 (34%) респондентів.
2. Відразу звертається до бібліотекаря із невизначеним запитом (почитати для душі) – 4 (8,5%) респондентів.
3. Розглядає книги, що повернули інші читачі – 3 (6,4%) респондентів.
4. Звертається до каталогів чи картотек – 18 (38,3%) респондентів.
5. Підходить до стелажа і вибирає книги – 6 (12,8%) респондентів.
6. Звертається до бібліотекаря за допомогою після того, як подивився книги на стелажі – 2 (4,3%) респондентів.
7. Вибирає літературу самостійно і звертається до бібліотекаря лише для запису книг до читацького формуляра – <i>не було таких</i> .
8. Цікавиться літературою, що представлена на книжкових виставках, полицях, стендах і тд. – 8 (17%) респондентів.
9. Інші дії: - звертається до ресурсів мережі Інтернет – 16 (34%).

Підбиваючи підсумки потрібно зазначити, що більшість респондентів надають перевагу книгам. Далі йдуть газети, а потім журнали. Ну і звісно велика кількість респондентів відвідують інтернет-центр.

Читання художньої літератури поки що для багатьох залишається частиною духовного життя.

Кожний шостий респондент бере книги з виставок що діють у бібліотеці. Також розвинута така проблема, як «прихований читач»; багато читачів беруть книги для своїх близьких. А також кожний четвертий читач користується інтернетом як джерелом інформації. Про більшість книг вони взнають саме звідти. І приходять вже з конкретним запитом.

12 (25,5%) респондентів є постійними відвідувачами бібліотеки (вчителі загальноосвітніх шкіл, вчителі музики, краєзнавець, письменник, пенсіонери). Вони відчують себе вільно у бібліотеці. Звертаються до бібліотекаря з чітким запитом потрібної їм книги.

Мал. №1. Діаграма «Рід занять респондентів».

Більша половина респондентів, які стали учасниками дослідження це студенти, або люди які працюють у сферах освіти, культури і т.д., тобто у галузях, потребуючих постійного удосконалення своїх знань. Тому бібліотека для них є основним джерелом де вони можуть почерпнути щось нове для своєї професії, удосконалити свої знання.

Таблиця 1. Інформатизація сільських бібліотек області (станом на 11.09.2013р).

№ п/п	Райони	К-ть сільських бібліотек	Комп'ютиризовано бібліотек (Всього)	Комп'ютиризовано до 2013р	Комп'ютиризовано бібліотек в 2013р.	Підключено бібліотек до Інтернет в 2013	Не підключені бібліотеки до Інтернет (мають ПК)	Підключено б-к до інтернет	у т.ч в селі	у т.ч в селі (без смт.)	ПК (Всього)	у т.ч в селі	Придбано у 2013	у т.ч в село	ПК підключено до інтернет	у т.ч в селі	Комп'ютиризовано б-к за програмою "Бібліоміст"	З них сільських	З них сільських (без смт. і селищ)
1	Білогірський	36	2	ЦРБ, РДБ				1			7				7				
2	Вінковецький	28	5	ЦРБ, РДБ, Дашківці, Зіньків, Яснозір'я	ЦРД			4	3	3	21	10	3		15	9	4	3	3
3	Волочиський	44	8	ЦРБ, РДБ, Війтівці, Користова, Брунівка	Ожигівці, Бокиївка, Глядки		Брунівка, Ожигівці, Бокиївка, Глядки	4	2	1	23	7	3	3	17	3	4	2	1
4	Городоцький	41	7	ЦРБ, РДБ, Лісоводи, Чорнівводи, Велика Яромірка	Нове Поріччя, Жищинці	Нове Поріччя, Жищинці		7	5	5	41	16			35	13	4	3	3
5	Деражнянський	34	6	ЦРБ, РДБ, Лозове, Копачівка, Яблунівка, Мазники				6	4	3	20	6	1		20	6	6	4	3
6	Дунаєвецький	42	16	ЦРБ, РДБ, Смотрич, Маків	Ст. Дунаївці, Чечельник, Лисогірка, Малівці, Великий Жванчик, Гінівка, Мала Кужелівка, Мошкутинці, Нестерівці, Сокілець, Слобідка	Ст. Дунаївці, Чечельник, Маліївці	Лисогірка, Великий Жванчик, Гінівка, Мала Кужелівка, Мошкутинці, Нестерівці, Сокілець, Слобідка, Рахнівська,	7	4	3	36	22	12	11	24	11	4	2	1

					Рахнівська, Шатава		Шатава												
7	Ізяславський	35	5	ЦРБ, РДБ, Плужне, Радошівка, Клубівка				4	3	3	19	9			15	9	4	3	3
8	Кам'янець-Подільський	81	6	ЦРБ, РДБ, Гуменці, Стара Ушиця, Колибаївка, Слобідка Кульчиївецька				6	4	3	23	13			22	12	5	4	3
9	Красилівський	43	5	ЦРБ, міська бібліотека, Кузьмин, Яворівці	Антоніни		Антоніни	4	2	2	23	4	5		18	4	4	2	2
10	Летичівський	29	1	ЦРБ				1			3				1				
11	Новоушицький	30	5	ЦРБ, РДБ, Куражин, Песець, Березівка				5	3	3	17	8			15	8	4	3	3
12	Полонський	19	4	ЦРБ, РДБ, Новоселиця, Понінка				4	2	1	16	2			16	2	4	2	1
13	Славутський	47	16	ЦРБ, РДБ, Берездів, Ганнопіль, Жуків, Іванівка, Кривин, Крупець, М.Скнит, Миньківці, Хоровець, Мирутин, Полян, Понора, Ставичани, Улашанівка.				16	14	14	23	14	1		21	14			
14	Старокостянтинівський	40	4	ЦРБ, РДБ, Огіївці, Радківці				4	2	2	21	4			17	4	4	2	2

15	Старосинявський	20	1	ЦРБ				1			3	1			2				
16	Геофіопольський	36	5	ЦРБ, Святець, Гальчинці, Базалія, Новоставці				5	4	3	18	9			17	9	5	4	3
17	Хмельницький	49	7	ЦРБ, РДБ, Ружичанка, Розсоша, Лісові Гринівці, Малиничі	Шумівці, Вовча Гора	Шумівці, Вовча Гора	Малиничі	7	6	6	40	23	2	2	30	15	6	5	5
18	Чемеровецький	45	5		ЦРБ, ЦДБ, Закупне, Гусятин, Завадівка	ЦРБ, ЦДБ, Закупне, Гусятин, Завадівка		5	3	2	11	6			5	1	5	3	2
19	Шепетівський	36	7	ЦРБ, ЦДБ, Гриців, Судилків, Михайлючка	Рилівка, Мокиївці	Мокиївці	Рилівка	5	3	2	21	8	2	2	18	6	4	3	2
20	Ярмолинецький	34	7	ЦРБ, ЦДБ, Сутківці, Соколівка, Кадіївка, Солобківці, Пасічне			Пасічне	6	4	4	19	9			18	8	6	4	4
Всього:		769	122	96	28	13	17	102	68	60	405	171	29	18	333	134	73	49	41

Підготувала:
Завідуюча сектором соціологічних досліджень та розвитку РТЦ

Поліщук Н.П.